



Å bruke krevende tider til noe fornuftig

Taler

Hadia Tajik

Dato

20 september 2016

Sted

Oslo

Omstendigheter

Arbeiderpartiets landsstyremøte

1 Gode partifeller,

Moren min har fortalt at da hun var barn så ble hun og søsknene hennes alltid veldig ivrige når det kom mye regn. For de visste at dager med mye regn ble fulgt
5 av dager med veldig mye sopp. Da løp de ut og tok med seg små bøtter som de kunne plukke soppen i, og de kom hjem med bøttene fulle.

Nå skal vi ikke dra det her for langt.

10 Men dette poenget er likevel gyldig: Dårlige tider kan brukes til noe fornuftig. Men da må man forstå muligheten. Og man må gripe dem.

*

15 Vi opplever en krevende tid. Jonas snakket om sikkerhetssituasjonen i Europa, arbeidsledigheten i Norge, og en framtid der vi blir nødt til å snu på hver krone. Husholdere bedre. Fordi det blir trangt om pengene framover.

For programarbeidet betyr dette at da må vi må gjøre tydelige prioriteringer,
20 forberede oss på framtida, og bruke krevende tider til noe fornuftig.

*

I dag sender vi tre dokumenter ut på høring.

25

Det ene handler om å koble arbeid og utdanning tettere sammen - og lage et ordentlig kunnskapsløft for arbeidslivet.

30 Det andre handler om psykisk helse, og betydningen av å gripe inn raskt og tilby hjelp til de som sliter.

Det tredje handler om å skape nye arbeidsplasser - og gjøre Norge til verdens beste land å drive næringsvirksomhet i.

35

Programkomiteen har valgt disse tre temaene fordi de har noen viktige fellesnevner:

Alle handler om arbeid og om muligheter.

40

Alle handler om trygghet - til å leve godt, ta risiko, lande på beina.

Alle peker fremover og handler om å ville noe - på vegne av folk og ilag med folk.

45

Jeg har tenkt å gi et kort overblikk over innholdet i disse.

Til slutt sier jeg noe om prosessen med partiprogrammet - og hva som skjer der fremover.

50

*

Det ene høringsdokumentet har Jonas snakket en del om - det handler om å koble arbeid og utdanning tettere sammen. Så det bruker jeg ikke så mye tid på nå - annet enn å konstatere at dette er et forsømt felt.

55

Visjonen om livslang læring, har blitt til små drypp på kurs og konferanser som skal gi påfyll.

60 Det holder ikke.

Vi må få dette til å funke skikkelig.

Derfor løfter vi det så høyt i programarbeidet.

65

Derfor kobler vi på partene i arbeidslivet, og sier at dette bør vi eie og utvikle i

fellesskap.

- 70 Sånn at vanlige arbeidsfolk får rettigheter, bedriftene får trygghet, og samfunnet får økt kompetanse.

*

- 75 Det andre høringsdokumentet handler om nye arbeidsplasser.

Vi må få økonomien vår til å vokse.

- 80 SSB har regnet på det. De sier at selv med optimistiske anslag for utviklingen i oljeprisen fremover, så må verdien av eksport utenom «oljå» mer enn dobles frem til 2040. Ellers klarer vi ikke å levere velferd på det nivået vi gjør i dag - omfanget vil gå ned, kvaliteten på velferden vil gå ned, med mindre vi får eksporten opp.

- 85 Dette handler ikke bare om at landet skal tjene penger. Det handler også om bærekraft, om ansvar for framtida, og å legge grunnlaget for pensjon, velferd og utdanning til ungene våre.

- 90 Om å bruke de mulighetene vi har i dag, slik at vi kan skape flere muligheter i morgen.

I det vi sender på høring nå går vi ganske langt.

- 95 Det er tradisjon for å si at vi må satse på områder der Norge har særskilte naturgitte fortrinn, men det er ikke tradisjon for å faktisk vri virkemidlene, forskningsprogrammene og pengene i den retning. Vi tror det er på tide å ta noen klare valg.

- 100 Så fremover foreslår vi å prioritere de næringene som innfrir tre kriterier:

- Der vi har spesielle forutsetninger for å lykkes
- Der eksportpotensialet er stort.
- Og der erfaringer fra oljå har står overføringsverdi.

- 105 Dere skjønner jo hva det betyr - vi bruker de industrilokomotivene landet har

for å sikre at verdiene våre vokser.

110 Dette gir gjenklang i tradisjonene våre. Industripolitikken til Arbeiderpartiet har alltid handlet om å ha høyere ambisjoner enn å bli med der markedskreftene tar oss.

115 For selv om markedet har mange nødvendige kvaliteter - er det noe markedet ikke kan: Markedet kan ikke ha ambisjoner for Norge, markedet kan ikke være ansvarlig. Det er vi som må ta veivalgene som forbereder oss på framtida, og som trykker økonomien vår.

120 Vi foreslår å bruke må vi bruke offentlige penger mer målretta fremover, vi må koble utdanning, forskning, teknologi, innovasjon og næringsliv.

Forslag som bygger opp under dette er for eksempel å endre den næringsretta forskningen, slik at vi har egne nasjonale forskningsprogrammer innenfor hver av de strategisk viktige næringene.

125 Og vi mener at det offentlige har det spesielt ansvar også for utvikle gode markeder her hjemme - slik at bedriften kan bli store nok til å konkurrere der ut. Kommuner, fylkeskommuner og regionale helseforetak kan utvikle bedrifter og ny teknologi - ved å selv være mer kompetente kunder. Det offentlige Norge bruker over 400 milliarder kroner hvert år på kjøp av varer og tjenester - dette
130 kan brukes mer fornuftig.

*

135 Så må vi selvsagt også følge opp med kapital. Investeringsnivået i fastlandsindustrien må opp. Her trenger vi nye ordninger.

La meg gi dere et eksempel.

140 I Bamble, i fylket til Terje [Aasland], er det et petrokjeminanlegg som drevet av Ineos. De har hatt lyst til å investere i det de kaller en «cracker». Enkelt forklart for oss lekfolk så er en cracker det stedet der den viktigste prosessen for fremstilling av kjemikalier fra petroleum finner sted - vi kan like gjerne kalle det en «molekylknuser» eller en etylenfabrikk. Denne investeringen ville kunnet gi 100 nye arbeidsplasser.

Ineos har hatt tre alternativer for bygging av fabrikken: Norge, Belgia og USA.

150 Men fordi investeringene det krever er store, så har de trengt en statlig
lånegaranti. Det har de ikke fått.

De har fått det i andre land - som i Skottland. Der bygger Ineos allerede et slikt
anlegg. Og vi vet jo at de lar jo ikke være å bygge det nye anlegget de trenger hvis
155 ikke de får lånegaranti, de bare bygger det i et annet land, som da får veksten,
verdiskaping, skattepengene og arbeidsplassene deres.

Det er et tap for Norge at vi går glipp av dette.

160 Vi må våge å satse mer på de som satser.

Da må vi sørge for at de kan vokse.

Derfor foreslår vi statlige lånegarantier som gir den landbaserte industrien i
Norge større vekstmuligheter.

165

*

Vi vil også gjøre det lettere for gründere å gå fra god idé til lønnsom arbeidsplass.

170

I dag er det bare én av ti nystarta bedrifter som lever godt og fortsatt vokser, ni
år etter at de startet.

175 Jeg vil understreke: Ikke alle bedrifter er ment å overleve. Det skal innebære
risiko å starte opp nye nytt. Noen idéer er ikke gode nok.

Men mange idéer er faktisk det. Det de mangler for å overleve er nok kapital i
tidlig fase. Det er en jungel der ute - av støtteordninger og programmer - og
ganske mange opplever at de er vanskelige å orientere seg i. Det finnes til og med
180 bedrifter som er laget for å hjelpe bedrifter med å finne ut av offentlige
ordninger.

Vi vil rydde opp i denne jungelen av virkemidler - så vi foreslår at gründere skal

185 få én kontaktperson å forholde seg til.

Så har jeg sett at Stein Erik Hagen har gitt 5 millioner kroner til Høyres valgkamp.

190 Jeg liker folk som bruker penger på noe annet enn seg selv. Men: Vi kan gi han mer fornuftige investeringsmuligheter.

For en investering i Høyre skaper ikke jobbvekst, den skaper ikke en mer effektiv offentlig sektor, den trygger ikke de økonomiske utsiktene for Norge.

195 Det eneste en slik investering skaper er mer høyrepolitikk. Etter tre år med Høyre i regjering så har all jobbvekst kommet innen offentlig forvaltning.

Det er jo ikke bærekraftig på sikt.

200 De som skaper verdier er vanlige folk og bedrifter med uvanlige idéer, og trygghet nok til å ta risiko - og vi skylder dem å ha ryggen deres.

Så vi vil samarbeide bredt, og kommer også til å mobilisere den private, kompetente kapitalen til å investere i oppstartsbedrifter, slik at næringslivet selv
205 er med på å dra næringslivet opp.

Dette dokumentet - om å skape nye arbeidsplasser - er jo ikke en uttømmende liste. Men det angir en veldig klar retning.

210 Og det aller viktigste er dette: Å ta ledelse, peke vei og gjøre prioriteringer i en krevende og omskiftelig tid.

*

215 Det andre høringsdokumentet vi sender ut i dag, handler om psykisk helse.

Psykiske lidelser er veldig vanlig og veldig tabu.

Opp mot halvparten av oss vil oppleve psykiske problemer i løpet av livet. Angst
220 og depresjoner er blant de vanligste lidelsene. Til enhver tid er det mellom 6 og 12 prosent av alle som har en av disse lidelsene. Det betyr at vi alle kjenner noen som har det slik, noen av dem er kolleger, venner og folk vi omgås.

225 Bare i Norge koster psykiske lidelser samfunnet mellom 60 og 70 milliarder kroner i året. I tillegg kommer de menneskelige kostnadene - de kan ikke måles i penger.

230 En venninne som var klinisk deprimert beskrev det slik at hun aldri har vært på et mørkere sted. At hun ikke visste at livet også kunne ha sånne avkroker, der det ikke var noe lys, ikke var noe mening, og at det også kunne ramme henne.

Når noe er tabu er kunnskapen om det ganske lavt.

235 Mytene er mange.

Folk som har hatt mørke perioder i livet sitt forteller at de blir satt i bås, at plutselig så blir alt de gjør forklart utfra at de har hatt en lidelse en stund, og at folk rundt dem kvier seg for å snakke om det.

240

Kunnskapen om psykisk helse må opp.

Ikke minst hos barna våre, allerede fra de er små.

245 Én av fem barn og unge under 18 år har nedsatt funksjon på grunn av psykiske plager som angst, depresjon og atferdsproblemer. De som ikke får hjelp raskt, risikerer å bære dette med seg lenge, eller ha økt risiko for psykiske plager senere i livet.

250 Så de må vite hva psykisk helse er, på samme måte som de lærer om fysisk helse. De må lære å snakke om hvordan de har det. De må lære å gjenkjenne tegn på at man kan trenge hjelp. Det er et foreldreansvar og et felles ansvar - så vi vil at kunnskapen om blir forankret tydeligere i skolene våre.

255 I Nord-Trøndelag, i fylket til Ingvild [Kjerkol], gjør de noe som er veldig bra. De har en forsterket skolehelsetjeneste ved alle de videregående skolene. Det går ut på at alle elevene der får mulighet til å ha inntil fem samtaler med behandlere fra barne- og ungdomspsykiatrien på sin egen skole. De kan ha med foreldre, søsken, venner eller lærer i samtalen, eller komme alene hvis de vil det.

260

Slik kobler nordtrønderne barne- og ungdomspsykiatrien tettere på skolen - det

265 blir lettere å fange opp ungdommer som sliter, og lettere for ungdom selv å be om hjelp. Det vil vi ha mer av - og foreslår å koble barne- og ungdomspsykiatrien tettere på skolene.

Vi foreslår også å øremerke midler til helsesøstre og helsestasjoner - slik at det er satt av penger for å faktisk gjennomføre det som trengs.

270 Helsesøster burde også være digital - slik at hun eller han er lettere å få kontakt med for alle, på sms, chat eller nett. Dette tilbudet finnes noen få steder, som hos Raymond [Johansen] i Oslo - der har de Ung Arena, det startet 1. september i år, og der er fagfolk bare et tastetrykk unna. Sånne tilbud må flere unge få.

275 Vi gjør også noe vi vet kan skape diskusjon - vi foreslår å gi helsesøster henvisningsrett til barne- og ungdomspsykiatrien. Dette er omdiskutert fordi noen vil si at det «kortslutter» veien om fastlegen. Når vi likevel peker på dette som en mulighet, så er det med vekt på nettopp tidlig innsats og rask hjelp.

280 Jo tidligere det blir grepet inn, jo enklere er det å forebygge, å løse problemene før de blir til lidelser.

*

285 Generelt er det å bli gående arbeidsledig verre for psykisk helse enn å være i arbeid.

Likevel er psykiske plager en av de vanligste årsakene til sykefravær fra jobb.
290 Ofte handler det om mangel på kunnskap hos sjefer, frykt hos ansatte, og enkel tilrettelegging som uteblir og gjør fotfestet i arbeidslivet vanskelig.

Det skal så lite til for å hjelpe i tidlig fase.

295 Vi har noen ordninger, som Raskere tilbake og Rask psykisk helsehjelp - disse er bra. De handler om å beholde koblingen til arbeidslivet, sånn at du får en daglig påminnelse om at du trengs, selv om du i den perioden kanskje ikke tror det selv. Vi vil utvikle flere kunnskapsbaserte tilbud for å beholde folk i arbeid og øke bruken av gradert sykemelding.

300

*

305 Jeg nevnte venninna mi som slet istad. En av gangene vi snakket sammen gråt hun lenge og sa: «Jeg skulle ønske jeg hadde brukket en arm i stedet». Hun skulle ønske at noen kunne se hvor vondt hun hadde det, hva problemet var, og at hun raskt kunne få hjelp som var konkret og målretta. Men det hun hadde brukket var jo troen på at livet var verdifullt og meningsfylt.

310 Så et siste tiltak jeg har lyst til å ta opp - er at vi foreslår at det blir laget mer forutsigbare pasientforløp for de som har en psykisk lidelse. Det vil si at har du angst eller depresjoner eller spiseforstyrrelser, så skal du vite mer om hva du får av oppfølging, og du skal vite det tidligere.

315 Vår forslag er noe annet enn Bent Høie sitt. Han vil ha det han kaller «pakkeforløp».

Men psykiske plager er veldig individuelt.

320 Folk trenger ikke pakketilpassa hjelp - men persontilpassa hjelp.

For to personer kan ha samme diagnose, men helt ulike behov.

325 Det handler om hvor man er i livet, om familien og vennene bor i nærheten, om arbeidsplassen er flink til å tilrettelegge, om hvilke tidligere erfaringer man har med psykologer eller samtaleterapi.

Det går ikke an å fylle et helt menneske inn i et skjema.

330 Eller et helt liv i en pakke.

Så vi vil ikke ha pakkeforløp.

335 Vi vil ikke ha diagnosebasert båssetting av folk som opplever vanskelige tider.

Vi vil heller ha skreddersydde løsninger.

Gjør de individuelle, og persontilpassa, gi folk muligheter og trygghet.

*

345 Dette er to viktige saker fra programarbeidet vårt: nye arbeidsplasser og tiltak for psykisk helse. Sammen med kunnskapsløftet for arbeidslivet sender vi det nå på høring for å få deres innspill og korrigeringer på om dette er rett veivalg for å trygge landet, framtida og folkene våre.

*

350 Høyre driver også med programarbeid. Jeg kommer til å bruke 1 min og 26 sekunder av denne talen på å kommentere det - ta tiden fra nå:

355 Torbjørn Røe Isaksen har sagt at de vil lage et partiprogram for å vinne «de lilla velgerne», de som ligger mellom Høyre og Arbeiderpartiet.

Slik snakker et kalkulerende regjeringsparti.

Slik snakker de som søker makt for maktens skyld.

360 Man skulle tro at Høyre endelig hadde lært. For da de kom i regjering i 2013, så hadde de vunnet valget, men de hadde ikke vunnet mandat hos folk for endringene de ville gjennomføre.

Vi skal lytte til arbeidsfolk, sa de.

365

Vi skal være gode for fagbevegelsen, sa de.

Vi skal ikke gjøre dramatiske endringer i arbeidsmiljøloven med midlertidige ansettelser, sa de.

370

Men da de kom på plass i regjeringskontorene gjorde de det stikk motsatte - de førte en politikk som resulterte i den første generalstreiken på 16 år. Det var full fyr i fagbevegelsen og hos vanlige ansatte. «Folk har fått det de stemte på», sa Erna Solberg. Nei. Det var ikke dette folk stemte på.

375

For du kan kalkulere deg frem til å vinne et valg.

Men du kan ikke lede landet med en kalkulator.

380

Så Høyre må gjerne sette makta først, vi setter Norge først.

*

385

Siden i fjor høst har vi møtt folk, hatt samråd, bedt om innspill - og aldri har vi fått så mange tilbakemeldinger, i så mange kanaler, med så høy kvalitet som nå.

Og i løpet av høsten kommer flere utspill og kronikker basert på arbeidet i programkomiteen.

390

Sentralstyret blir først ferdig med sin del av jobben ved årsskiftet. Da sender vi det endelige utkastet ut til organisasjonen, og alle medlemmene våre kan fremme forslag om endringer eller ny politikk til landsmøtet i april.

395

Jeg ser frem til diskusjonene vi kommer til å ha.

Tusen takk for alt dere har bidratt med så langt - og takk for oppmerksomheten.

400

Kilde

Epost fra Hadia Tajik

405

Emner

Arbeiderpartiet, Arbeidsliv, Arbeidsløshet, Landsstyremøte, Nedgangstider

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/a-bruke-krevende-tider-til-noe-fornuftig>

410

415